

ازدواج از دیدگاه قرآن و سنت

کبری فیضی * عضو هیأت علمی تمام وقت دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا

چکیده:

جمعی از اهل لغت نکاح را به معنی وطی گرفته اند و کاربرد آن در معنای ازدواج را مجاز دانسته اند و گروهی دیگر آن را مشترک بین دو معنی معرفی کرده اند. اما راغب اصفهانی آن را برای عقد بکار برده و کاربرد آن در معنای جماع را از باب استعاره می داند. تعاریف گوناگونی از نکاح یا ازدواج شده است که سه تعریف از تعاریف آن در مقاله آمده است. کلمه زوج با مشتقاتش هشتاد و یک مرتبه و لفظ نَكَحُ نیز بیست و سه بار در قرآن کریم تکرار شده است. نیاز جنسی یکی از تمایلات اساسی انسان است که ارضاء صحیح آن غریزه، نقش اساسی در آرامش روح و روان انسان دارد و اگر این نیاز ارضاء نشود عوارض و ناراحتیهای روحی فراوانی را ایجاد می کند در این مورد قبل از بیان نظر اسلام دو نظر افراطی و تفریطی که توسط طرفداران آنها عنوان شده است را بیان نموده و سپس به بیان مطالب مربوط به نظر اسلام و جایگاه ازدواج در مکتب اسلام پرداخته ایم. آئین اسلام، ازدواج را یک حکم فطری و هماهنگ قانون آفرینش می داند که انسان برای بقا، نسل و آرامش جسم و روح و حل مشکلات زندگی احتیاج به ازدواج سالم دارد. و در این زمینه تعبیرات جالب و موثری از سوی بزرگان دین مبین اسلام وجود دارد که نمونه هایی از آن تعبیرات در این مقاله ذکر شده است. در آیات و روایات بسیاری مسلمانان تشویق به همکاری در ازدواج مجردان شده اند مخصوصاً در مورد فرزندان مسئولیت سنگینی بر دوش پدران افکنده، و پدرانی را که در این مسئله بی تفاوت هستند شریک جرم انحراف فرزندانشان شمرده است. اصل آزادی در انتخاب همسر از اصولی است که در اسلام سخت مورد عنایت و توجه قرار گرفته است. به دلیل اهمیت ازدواج در دین مبین اسلام دستور موکد داده شده است که هزینه های ازدواج، اعم از مهر و سایر هزینه ها سبک و آسان گرفته شود. درباره فواید و اهمیت نکاح بین نویسندگان و متفکرین و حقوقدانان بحث و گفتگوهای زیادی به عمل آمده است که از اهم آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- ازدواج و تشکیل خانواده سنت پیامبران الهی است.

- ۲- ازدواج موجب آسایش و آرامش انسان می شود و باعث دل‌بستگی بهتر و بیشتر به زندگی می شود.
- ۳- ازدواج مانع فساد و تباهی می گردد و مایه امید و دلگرمی انسان می شود. زیرا روابط جنسی بر اساس ضوابط و معیارهای صحیح و اخلاقی از بی بند و باری جلوگیری می کند.
- ۴- فرزندان که در کانون گرم خانواده متولد می شود با فرزندان ناشی از روابط جنسی آزاد فرق می نمایند.
- ۵- ازدواج و تشکیل خانواده در اقتصاد خانواده تاثیر فراوانی دارد.
- ۶- در نتیجه ازدواج حقوق هر یک از افراد خانواده تثبیت می گردد.
- ۷- از جمله آثار مهم ازدواج و تشکیل خانواده ایجاد رابطه خویشاوندی است.
- ۸- اصل تنسیل یعنی داشتن فرزند به منظور حفظ و بقاء نسل از جمله فوائد ازدواج است.
- ۹- و بالاخره ازدواج بنایی است که کانون گرم خانواده و محل مهر و محبت والدین به فرزندان می باشد.

مقدمه :

ازدواج در دین مبین اسلام یک امر مقدس و یک عبادت تلقی شده است . و اولین و مهمترین قدم در تشکیل خانواده می باشد و نیز اولین گام است که انسان از خود پرستی و خود دوستی به سوی غیر دوستی گام بر می دارد زیرا تا قبل از ازدواج برای انسان فقط یک « من » وجود دارد و همه چیز برای آن « من » است اما با ازدواج این حصار شکسته می شود و موجود دیگری هم در کنار این « من » قرار می گیرد و برای او معنی پیدا می کند و پس از آنکه فرزند یا فرزندان بدنیا آمدند « او » تبدیل به « او ها » می شود و کم کم « من » خودی فراموش می شود . تجربه نشان داده است که افراد پاک مجرد برای اینکه بیشتر به اصلاح نفس خودشان بر سند و به این عنوان ازدواج نکرده اند و یک عمر مجاهده نفس کرده اند ، اولاً اغلبشان در آخر عمر پشیمان شده اند و ثانیاً با وجود اینکه واقعاً از حکماء و فلاسفه و عرفای بزرگی به شمار می آمدند اما تا آخر عمرشان یک روحیه بچگی و جوانی و خامیهایی در آنها وجود داشته است مثلاً یک حالت سبکی خاص که یک جوان دارد همان حالت سبکی در آن عالم هشتاد ساله هم است و این بیانگر آن است که در پرتو ازدواج و تشکیل خانواده یک پختگی خاصی صورت می پذیرد که در هیچ مدرسه و جهاد با نفس و ... پیدا نمی شود .

پس تشکیل خانواده که یک عامل اخلاقی به شمار می آید و یکی از دلایل تقدس ازدواج است عاملی است که هیچ چیزی نمی تواند جانشین آن گردد . از طرف دیگر ازدواج باعث تکامل و رشد روحی و معنوی انسان نیز می باشد که مهمترین هدف آفرینش و خلقت خداوند نیز رسانیدن انسان به این تکامل است . پس می توان با توجه به این مطالب به اهمیت و جایگاه ازدواج در دین مبین اسلام پی برد.

باب ازدواج یا نکاح یکی از ابواب بسیار مهم و مفصل کلیه منابع فقهی و حدیثی را تشکیل می دهد و خداوند متعال در کلام الله مجید در بیش از صد آیه بطور مستقیم به مباحث مربوط به ازدواج اشاره فرموده و در آیات بسیاری دیگری هم در باره موضوع ازدواج به عناوین مختلف حکم داده است . در مقاله ای که با عنوان « ازدواج از دیدگاه قرآن و سنت » گردآوری شده است سعی کردیم با استناد به آیات و روایات که از ائمه اطهار علیهم السلام بخصوص حضرت رسول اکرم (ص) به ما رسیده است موضوع ازدواج و نیز اهمیت آن و آثار و فوایدی که به دنبال آن ایجاد شود را بررسی نمائیم : اگر چه آنچه که توانستیم بیان نمائیم قطره ای از دریای بیکران الهی بود .

هم به قدر تشنگی باید چشید .

آب دریا را اگر نتوان کشید

معنای ازدواج :

جمعی از اهل لغت و نیز فقهاء نکاح را به معنی و طی گرفته اند ، و به کار بردن آن را در معنی ازدواج مُجاز ، دانسته اند و گروهی چون فیروز آبادی آن را مشترک بین دو معنی معرفی کرده اند ، ولی راغب اصفهانی می گوید : اصل نکاح برای عقد (وضع شده) است، و از باب استعاره ، به جماع نیز گفته می شود. ۱

تعریف ازدواج :

نکاح در لغت به معنی ضم ۲ (پیوستن است) و در اصطلاح حقوقی می توان آن را چنین تعریف کرد « نکاح قراردادی است که به موجب آن زن و مرد در زندگی با یکدیگر شریک و متحد شده خانواده ای تشکیل می دهند.»
و در کتاب ترمینولوژی حقوق « ازدواج یا نکاح » چنین تعریف شده است :

« عقدی است که به موجب آن مرد و زن لااقل بر نفی محرومیت جنسی (مانند نکاح منقطع احیاناً) یا علاوه بر نفی آن محرومیت به منظور تشکیل خانواده و زندگی مشترک خانوادگی قانوناً با هم متحد می شوند (مانند مورد نکاح دائم) ۳
نکاح قراردادی است که برای تشکیل خانواده و ادامه زندگی مشترک بین زن و مردی برابر موازین قانونی و شرعی بسته می شود و پس از آن حقوق و تکالیفی ایجاد می کند. به همین جهت در قرآن و احادیث ائمه اطهار علیهم السلام به مردان توصیه گردیده که با زنان پاک و عفیف ازدواج نمایند.
کلمه زوج با مشتقاتش هشتاد و یک مرتبه و لفظ نَكَحٌ نیز بیست و سه بار در قرآن کریم تکرار شده است. ۴

نیاز جنسی انسان و نظریه های مربوط به آن :

یکی از تمایلات اساسی انسان نیاز جنسی است ، ارضاء صحیح غریزه جنس نقش اساسی در آرامش روح و روان انسان دارد. و اگر این نیاز ارضاء نشود عوارض و ناراحتیهای روحی فراوانی را برای شخص ایجاد خواهد کرد. افرادی که ازدواج نمی کنند دارای نابسامانیهای روحی و اخلاقی بسیار هستند که از حرکات و سکنات آنها می توان به این واقعیت پی برد.

ما قبل از آنکه نظر قرآن را در مورد این نیاز انسانی مطرح سازیم اشاره ای به دو نظریه مغایر با قرآن می کنیم . در مورد ارزیابی غریزه جنس دو نظریه متضاد ارائه شده است که یکی بسیار افراطی و دیگری بسیار تفریطی است. ۵

نظریه تفریطی در آئین هایی چون بودائیسیم و مسیحیت تحریف شده وجود داشته است. از نظر پیروان این دو آئین علاقه جنسی ذاتاً پلید است ، آمیزش جنسی حتی با همسر قانونی موجب تباهی و فساد است. در این نظریه میان پرهیزکاری و آمیزش جنسی تضاد وجود دارد، یعنی نمی توان هم پرهیزکار بود و هم متأهل بلکه باید یکی را پذیرفت و دیگری را رها نمود.

البته کلیسا ازدواج را به انگیزه تولید نسل و جلوگیری از فحشاء و فساد جایز می شمارد ولی باید توجه داشت که اینکار به هیچ وجه پلیدی ذاتی را از بین نمی برد ، بلکه فقط می تواند از بی بند و باریهای جنسی جلوگیری کرده و به بقاء و افزایش نسل کمک کند.

نظریه افراطی در مورد غریزه جنسی را باید در اندیشه های فروید و برتراند راسل سراغ گرفت فروید تا آنجا در مورد غریزه جنسی افراط کرده است که می کوشد تا به تمام رفتارهای انسانی ، از لحظه ای که از زهدان مادر خارج می شود تا آن هنگام که می میرد، رنگ جنسیت دهد. فروید بر این اعتقاد است که اگر کودک پستان مادر را می مکد ، یا پسر به مادر و دختر به پدر محبت می ورزند ، اگر نویسنده ای به خلق آثار ادبی می پردازد اگر هنرمندی با قدرت خلاقه خود دست به

ابداع یک اثر هنری می زند ، منشأ همه کارها گزینه جنسی است یعنی هر یک می کوشند تا تمایلات واپس رانده خود را ارضاء و امتناع کنند. فریود دامنه افراط گری را تا به آنجا کشانده که حتی انگیزه گرایش انسان به خدا را گزینه جنسی می داند.

اما نظر قرآن درباره این نیاز : قرآن نه آن نظریه تفریطی را قبول دارد و نه این نظریه افراطی را . قرآن برای این گزینه ارزش و اصالت خاص قائل است نه به آن بی توجهی می کند و نه آن را به گونه ای که به صورت بی بند و باری جنسی درآید می پذیرد. قرآن کریم معتقد است که باید گزینه جنسی از راه صحیح آن که ازدواج است ارضاء شود و ارضاء آن را به وسیله ازدواج صحیح موجب آرامش روانی انسانی می داند.

ازدواج از دیدگاه اسلام :

گرچه امروز مسأله ازدواج آن قدر در میان آداب و رسوم غلط و حتی خرافات پیچیده شده که به صورت یک جاده صعب العبور یا غیر قابل عبور برای جوانان در آمده است ، ولی قطع نظر از این پیرایه ها ، ازدواج یک حکم فطری و هماهنگ قانون آفرینش است که انسان برای بقاء نسل و آرامش جسم و روح و حل مشکلات زندگی احتیاج به ازدواج سالم دارد.

اسلام که هماهنگ با آفرینش گام بر می دارد نیز در این زمینه تعبیرات جالب و موثری دارد، از جمله حدیث معروف پیامبر (ص) است.

تَنَاقَحُوا وَ تَنَاسَلُوا تَكْتَبُوا فَائِي اِبَاهِي بِكُمُ الْاُمَمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ لَوْ بِالسَّقِطِ ٦

ازدواج کنید تا نسل شما فرزونی گیرد که من با فرزونی جمعیت شما حتی با فرزندان سقط شده در قیامت به دیگر امتهای مباحات می کنم. یا در حدیث دیگر از آن حضرت می خوانیم :

مَنْ تَزَوَّجَ فَقَدْ أَحْرَزَ نَصْفَ دِينِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي النِّصْفِ الْبَاقِي. ٧

کسی که همسر اختیار کند ، نیمی از دین خود را محفوظ داشته و باید مراقب نیم دیگر باشد.

چرا که گزینه جنسی نیرومندترین و سرکش ترین غرائز انسان است که به تنهایی با دیگر غرائز برابری می کند و انحراف آن نیمی از دین و ایمان انسان را به خطر خواهد انداخت. در آیات و روایات بسیاری مسلمانان تشویق به همکاری در ازدواج مجردان و هرگونه کمک ممکن به این امر شده اند مخصوصاً در مورد فرزندان مسئولیت سنگینی بر دوش پدران افکنده و پدرانی را که در این مسئله بی تفاوت هستند شریک جرم انحراف فرزندانشان شمرده چنانکه در حدیثی از پیامبر (ص) می خوانیم : مَنْ أَدْرَكَ لَهُ وَ لَدِ وَعِنْدَهُ مَا يَزُوجُهُ فَلَمْ يَزُوجْهُ فَأَحْدَثَ فَالْاِثْمُ بَيْنَهُمَا ٨.

کسی که فرزندش به حد رشد رسد و امکانات ترویج او را داشته باشد و اقدام نکند ، در نتیجه فرزند مرتکب گناهی شود ، این گناه بر هر دو نوشته می شود.

و در تقبیح تجرد ضمن نکوهش و مذمت زندگی مجردی از حضرت رسول اکرم (ص) می خوانیم « شرارکم عزابکم » بدترین شما مجردانند لازم به ذکر است که اصل آزادی در انتخاب همسر از اصولی است که در اسلام سخت مورد عنایت و توجه قرار گرفته است. زیرا زندگی زوج هنگامی مایه آرامش خواهد بود که میان دو همسر توافق فکری و تناسب روحی و اخلاقی وجود داشته باشد و این هماهنگی وقتی کامل و قابل اعتماد خواهد بود که انتخاب همسر با مطالعه و آزادی و اختیار کامل طرفین انجام گیرد.

طبق مقررات اسلامی اولین شرط صحت عقد ازدواج این است که در بستن این قرارداد زن در ایجاب یعنی در پیشنهاد ازدواج به همسر مورد علاقه خود و شوهر در قبول ، یعنی پذیرفتن این پیشنهاد رضایت و اختیار کامل داشته باشد. ٩

پیشوایان اسلام به مناسبتهای مختلف روی این مطلب تکیه کرده اند، که « رضایت کامل طرفین ازدواج شرط اصلی صحت و استحکام عقد ازدواج است و در این مورد هیچگونه تحمیل جایز نیست » ١٠

یادآوری این نکته لازم است که: پدر و مادر نباید فرزند خود را به ازدواجی مجبور کنند که او بدان راضی نیست.

روایت است که: جوانی به امام ششم (ع) مراجعه و اظهار کرده که پدر و مادرش می خواهند او را به قبول ازدواج با دختری وادار کنند که مورد علاقه اش نیست و خود علاقه دارد با دختر دیگری ازدواج کند. اینک وظیفه او چیست؟

امام فرمود: «ازدواج با همسری را بپذیر که مورد علاقه تو است» ۱۱

و به دلیل اهمیت ازدواج در دین مبین اسلام دستور موکد داده شده است که هزینه های ازدواج را اعم از مهر و سایر هزینه ها سبک و آسان بگیرد تا مانعی بر سر راه ازدواج مجردان پیدا نشود، از جمله در مورد مهریه سنگین که غالباً سنگ راه ازدواج افراد کم درآمد است.

در این زمینه حدیثی از پیامبر اکرم (ص) می خوانیم: «شوم المرثه غلاء مهرها» ۱۲

«زن بد قدم زنی است که مهریه اش سنگین باشد»

و باز در حدیث دیگری که در ذیل حدیث فوق وارد شده می خوانیم.

من شومها شیده مونتها ۱۳

یکی از نشانه های شوم بودن زن آن است که هزینه زندگی و یا هزینه (ازدواجش) سنگین باشد. و به همین دلیل جا دارد که اکنون جملاتی چند در مورد ازدواج بزرگ بانوی جهان اسلام دخت نبی مکرم اسلام که اسوه زنان جهان به شمار می رود بنویسیم.

برای فاطمه (س):

در نظام خلقت از نظر شخصیت غیر از پدر و شوهرگرمی مولی علی (ع)، نظیری نیست. حتی در روایت داریم که اگر خداوند علی بن ابیطالب را خلق نمی کرد، همسری در نظام آفرینش که هم کفو زهرا باشد وجود نداشت، این بانوی بزرگوار با آن عظمت که بالاتفاق علمای شیعه و سنی در عظمت و فضیلت این بزرگ بانوی اسلام قلمفرسایی کرده اند همه سخن گفته اند ولی وقتی به زندگی اش نگاه می کنیم می بینیم که ساده ترین زندگی را در دوران عمرش داشت.

طبق فرموده قرآن کریم: هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ (فتح - ۴)

آنکه بر دلها آرامش و اطمینان ایجاد می کند خداست و انسان زمانی این آرامش را بدست می آورد و نورانیت در دلش ایجاد می گردد که رابطه اش را با خالق قوی و محکم کند. و چون زهرا مرضیه (س) دلش سرشار از نور الهی بود لذا دل مبارکش آرام بود و به همین جهت در زندگی زهرا عزیز تجملات حاکم نبود و ساده زیستی را پیشه کرد. ۱۴

حضرت زهرا (س) که بزرگترین شخصیت خانوادگی را دارا بود، و محبوبترین زن در نزد خدا می باشد و آنقدر عظمت دارد که پیغمبر با آن مقام و منزلت خم شده و دستش را می بوسد هنگامی که ازدواج می کند مهریه اش را پانصد درهم ۱۵ تعیین می کند و او به عقد علی بن ابیطالب در می آید و در شب عروسی فقط یک پیراهن از پارچه نو برایش تهیه می کنند، آن هم از پارچه معمولی که آن را هم در شب عروسی به زن فقیری بخشید. و هنگامی که رسول اکرم (ص) از این موضوع مطلع شد اشک در چشمان پیغمبر حلقه زد و سه بار جمله فداها ابوها (پدرش فدایش باد) را تکرار کرد.

فوائد و اهمیت نکاح:

در باره فوائد و اهمیت نکاح بین نویسندگان و متفکرین و حقوقدانان بحث و گفتگوی زیادی به عمل آمده است چرا که خانواده منحصراً به گروه و جامعه خاصی نبوده، بلکه در تمام جوامع و ملل تشکیل گردیده و می گردد و برای آن فوائد زیادی بر شمرده اند خصوصاً در حقوق اسلام و کتاب آسمانی مسلمانان به نکاح اهمیت فراوانی داده شده است که از جمله فوائد آن به موارد زیر می توان اشاره کرد:

۱- ازدواج و تشکیل خانواده سنت پیامبران الهی می باشد که قرآن در تأیید این مطلب چنین تأکید دارد: «وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رِسَالًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِيَّةً (رعد - ۳۸) ما پیش از تو پیامبرانی فرستادیم و برای اینان زنان و فرزندان را قرار دادیم .

۲- ازدواج موجب آسایش و آرامش انسان می شود و به زندگی بهتر و بیشتر دلبستگی پیدا می نماید و به امید اینکه زن و فرزندان در کنار او هستند خود را تنها نمی دانند و همین موجب تقویت روحیه و امید و تلاش و خلاقیت و سازندگی و سیر به سوی پیشرفت و کمال انسان می شود .

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ . (روم - ۲۱)

و یکی از آیات الهی آن است که برای شما از جنس خودتان جفتی بیافرید که در بر او آرامش یافته و باهم انس گیرند و میان شما رأفت و مهربانی برقرار شود در این امر نیز برای مردم با خرد ادله علم و حکمت حق آشکار است .

از آنجا که ادامه پیوند در میان همسران خصوصاً ، و در میان همه انسانها عموماً ، نیاز به یک جاذبه و کشش قلبی و روحانی دارد . پس بدنبال آن اضافه می کند : « و در میان شما مودت و رحمت آفرید » و « جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً » .

جالب اینکه قرآن در این آیه هدف ازدواج را سکونت و آرامش قرار داده است و با تعبیر پر معنی « لِتَسْكُنُوا » مسائل بسیاری را بیان کرده و نظیر این تعبیر در آیه ۱۸۹ سوره اعراف نیز آمده است این آرامش از اینجا ناشی می شود که این دو جنس مکمل یکدیگر و مایه شکوفائی و نشاط و پرورش یکدیگر می باشند بطوریکه هر یک بدون دیگری ناقص است . و طبیعی است که میان یک موجود و مکمل وجود او چنین جاذبه نیرومندی وجود داشته باشد. « و حتی به گفته علمای جدید مثل ویل دورانت در کتاب « لذات فلسفه » علقه زوجین به یکدیگر در اثر معاشرت و تماس زیاد شدت پیدا می کند و آنقدر اثر می گذارد که کم کم قیافه های آنها شبیه هم می شوند ، یعنی تدریجاً روحهای آنها آنقدر باهم انطباق پیدا می کنند که کم کم اجسام آنها نیز با هم انطباق پیدا می کنند و قیافه ها به یکدیگر شبیه می شوند » ۱۶

و از اینجا می توان نتیجه گرفت ، آنها که پشت پا به این سنت الهی می زنند وجود ناقصی دارند ، چرا که یک مرحله تکاملی آنها متوقف شده (مگر آنکه به راستی شرایط خاص و ضرورتی ایجاب تجرد کند) . اما مسأله « مودت » و « رحمت » در حقیقت « ملاط » و « چسب » مصالح ساختمانی جامعه انسانی است چرا که جامعه از فرد فرد انسانها تشکیل می شود همچون ساختمان عظیم و پرشکوهی که از آجرها و قطعات سنگها تشکیل می گردد . اگر این افراد پراکنده ، و آن اجزاء مختلف با هم ارتباط و پیوند پیدا نکنند « جامعه » یا « ساختمان » بوجود نخواهد آمد .

آن کس که انسان را برای زندگی اجتماعی آفریده این پیوند و ربط ضروری را نیز در وجود او ایجاد کرده است و در رابطه با زوجین مودت و رحمت را مطرح می کند و آن غیر از شهوت است ، مودت و رحمت یعنی وداد و مهربانی ۱۷ و آن هم یعنی یگانگی .

بطور کلی ازدواج دارای دو جنبه است ۱۸ . یکی جنبه حیوانی ازدواج است که همان نیاز جنسی را ارضاء می کند و دیگری جنبه انسانی ازدواج است که مودت و رحمت است . لازم به ذکر است که مودت و رحمت از جهات مختلفی با هم متفاوتند : ۱۹

الف : مودت انگیزه ارتباط است در آغاز کار ، اما در پایان که یکی از دو همسر ممکن است ضعیف و ناتوان گردد و قادر به خدمتی نباشد « رحمت » جای آن را می گیرد .

ب : مودت در بزرگترها است که می توانند نسبت به هم خدمت کنند اما کودکان و فرزندان کوچک در سایه « رحمت » پرورش می یابند .

ج : « مودت » غالباً جنبه تقابل دارد ، اما رحمت یک جاذبه و ایثارگرانه است ، زیرا برای بقاء یک جامعه گاه خدمات متقابل لازم است که سرچشمه آن مودت است و گاه خدمات بلاعوض که نیاز به ایثار و « رحمت » دارد .

۳- ازدواج مانع فساد و تباهی می گردد و مایه امید و دلگرمی انسان می شود زیرا روابط جنسی بر اساس ضوابط و معیارهای صحیح و اخلاقی از بی بند و باری جلوگیری می نماید .

چرا که عدم تعادل روحی و ناآرامیها ی روانی که افراد مجرد با آن دست به گریبانند کم و بیش بر همه روشن است . زیرا آرامشی که با ازدواج حاصل می شود هم از نظر جسمی است و هم از نظر روحی ، هم از جنبه فردی و هم از جنبه اجتماعی .

از نظر اجتماعی افراد مجرد کمتر احساس مسئولیت می کنند و به همین جهت انتحار و خودکشی درمیان مجردان بیشتر دیده می شود و جنایات هولناک نیز از آنها بیشتر سر می زند .

۴- فرزندان که درکانون گرم خانواده متولد می شوند با فرزندان ناشی از روابط جنسی آزاد فرق می نمایند چرا که آینده آنها روشن است و احساس امنیت و آرامش می نمایند .

۵- ازدواج و تشکیل خانواده در اقتصاد خانواده تأثیر فراوانی دارد .

از آنجا که بسیاری از مردان و زنان برای فرار از زیر این مسئولیت الهی و انسانی متعذر به عذرهایی از جمله نداشتن امکانات مالی می شوند در آیات ۳۴-۳۲ سوره نور صریحاً گفته شده است که « فقر » نمی تواند مانع را ه ازدواج گردد . بلکه چه بسا ازدواج سبب غنا و بی نیازی می شود ، دلیل آن هم با دقت روشن می شود زیرا انسان تا مجرد است احساس مسئولیت نمی کند نه ابتکار و نیرو و استعداد خود را به اندازه کافی برای کسب درآمد مشروع بسیج می کند . و نه به هنگامیکه درآمدی پیدا کرد در حفظ و بارور ساختن آن می کوشد و به همین دلیل مجردان غالباً خانه به دوش و تهی دستند .

اما بعد از ازدواج شخصیت انسان تبدیل به یک شخصیت اجتماعی می شود و خود را شدیداً مسئول حفظ همسر و آبروی خانواده و تأمین وسایل زندگی فرزندان آینده می بیند و به همین دلیل تمام هوش و ابتکار و استعداد خود را به کار می گیرد و در حفظ درآمدهای خود و صرفه جوئی تلاش می کند و در مدت کوتاهی می تواند بر فقر چیره گردد . پس بی جهت نیست که در حدیثی از امام صادق (ع) می خوانیم « الرزقُ مع النساء و العیال » ۲۰ روزی همراه همسر و فرزند است .

و در حدیث دیگری از پیامبر(ص) می خوانیم : مردی خدمت حضرتش رسید و از تهیدستی و نیاز مندی شکایت کرد پیامبر (ص) فرمود : « تَزَوُّجٌ ، فَتَزَوُّجٌ قَوْسُوعٌ لَهُ » ۲۱ ازدواج کن ، او هم ازدواج کرد و گشایش در کار او پیدا شد .

بدون شک امدادهای الهی و نیروهای مرموز معنوی نیز به کمک چنین افرادی می آید که برای انجام وظیفه انسانی و حفظ پاکی خود اقدام به ازدواج می کنند .

هر فرد با ایمان می تواند به این وعده الهی دلگرم و مومن باشد ، در حدیثی از پیامبرگرامی اسلام (ص) نقل شده : « مَنْ تَرَكَ التَّزْوِیجَ مُخَافَةَ الْعَيْلَةِ فَقَدْ سَاءَ ظَنُّهُ بِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ أَنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يَغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ » ۲۲ کسی که ازدواج را از ترس فقر ترک کند گمان بد به خدا برده است ، زیرا خداوند متعال می فرماید : اگر آنها فقیر باشند خداوند آنها را از فضل خود بی نیاز می سازد .

۶- در نتیجه ازدواج حقوق هر یک از افراد خانواده تثبیت می گردد ، که از جمله آنهاست مهریه و نفقه و ارثیه .

۷- از جمله آثار مهم ازدواج و تشکیل خانواده ، ایجاد رابطه خویشاوندی است که از این طریق بین افراد پیوند نسبی و سببی حاصل می شود .

۸- اصل تنسیل یعنی داشتن فرزند به منظور حفظ و بقاء نسل یکی از فواید مهم ازدواج می باشد که در این راستا خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید .

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَلَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَهُ . (نحل - ۷۲)

خداوند قرارداد برای شما همسرانی و از همسران شما آفرید فرزندان و نتیجه هایی .

از دیگر فواید ازدواج اصل تکثیر یعنی زیاد شدن افراد جامعه می باشد که در قرآن مجید به این مطلب هم عنایت گردیده و خداوند سبحان در سوره نساء آیه ۱ می فرماید : یا ایها الناس اتقوا ربکم الذی خَلَقَکُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَ خَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَ بَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا کَثِیرًا وَ نِسَاءً .

ای مردم پرهیزکاری کنید برای پروردگاری که شما را از یک تن آفرید و جفت او را از او آفرید و از آنان مردان و زنان زیادی بوجود آورد .
۹- و بالاخره ازدواج بنایی است که کانون گرم خانواده و محل مهر و محبت والدین به فرزندان می باشد و در این بنا شخصیت اطفال شکل می گیرد و مستحکم می شود و از بهترین بناهاست . بنایی که در آن پدر و مادر و فرزندان بدون تنش و اضطراب و دلهره بطور گروهی یار و مددکار یکدیگر می باشند ، و به این جهت است که حضرت امام محمد باقر (ع) فرموده اند : **مَا بُنِيَ فِي الْإِسْلَامِ بِنَاءَ أَحَبِّ إِلَى اللَّهِ مِنَ التَّزْوِيجِ** . ۲۳ هیچ بنایی محبوبتر از ازدواج در نزد خداوند نیست .
و به همین دلیل است که مشاهیر بزرگ جهان همواره دست پرورده پدران و مادران دلسوز و فداکار می باشند .

ژیا ورفی ها :

- ۱- دکتر فیض ، علیرضا / ص ۳۷۹
- ۲- رسانی نیا ، ناصر / حقوق خانواده / ص ۳۷
- ۳- دکتر جعفری لنگرودی ، محمد جعفر / ترمینولوژی حقوق / ص ۷۲۱
- ۴- فواد عبدالباقی ، محمد / المعجم المفهرس / ص ۳۳۴ و ۷۱۸
- ۵- نصری ، عبدالله / مبانی انسان شناسی در قرآن / ص ۱۱۱
- ۶- سفینه البحار / ج ۱ / ص ۵۶۱ / ماده زوج نقل از تفسیر نمونه / ج ۱۴
- ۷- الشیخ الحرالعاملی ، محمد بن الحسن / وسائل الشیعه / ج ۱۴ / ص ۵
- ۸- مجمع البیان / ذیل تفسیر آیه ۳۲ سوره نور / نقل از تفسیر نمونه / ج ۱۴
- ۹- ۱۰- ۱۱- دکتر بهشتی ، سید محمد حسین / دکتر باهنر ، محمد جواد / گلزاده (غفوری) علی / شناخت اسلام / ص ۳۰۲
- ۱۲- ۱۳- الشیخ الحرالعاملی ، محمد بن الحسن / وسائل الشیعه / ج ۱۵ / ص ۱۰
- ۱۴ و ۱۵- ناطقی ، محمد تقی / در پرتو ولایت / ص ۵۰۰
- ۱۶- استاد مطهری ، مرتضی / تعلیم و تربیت در اسلام / ص ۲۴۸
- ۱۷ و ۱۸- استاد مطهری ، مرتضی / آشنایی با قرآن / ج ۶ / ص ۷۷
- ۱۹- آیت الله مکارم شیرازی ، ناصر / تفسیر نمونه / ج ۱۶ / ص ۳-۳۹۲
- ۲۰- تفسیر نور الثقلین / ج ۳ / ص ۵۹۵ / به نقل از تفسیر نمونه / ج ۱۴
- ۲۱- آیت الله مکارم شیرازی ، ناصر / ج ۱۴ / ص ۲۵
- ۲۲- آیت الله مکارم شیرازی ، ناصر / ج ۱۴ / ص ۳

فهرست منابع و مآخذ :

- ۱- قرآن مجید
- ۲- استاد مطهری، مرتضی / اردیبهشت ۱۳۷۶ / آشنائی با قرآن / انتشارات صدرا چاپ اول.
- ۳- دکتر جعفری لنگرودی ، محمد جعفر / ۱۳۸۰ / ترمینولوژی حقوق / کتابخانه گنج دانش / چاپ یازدهم .
- ۴- علامه طباطبائی ، سید محمد حسین / ۱۳۶۷ / تفسیر المیزان / ج ۱۶ / ترجمه موسوی همدانی ، سید محمد باقر / نشر بنیاد علمی و فرهنگی علامه طباطبائی / چاپ سوم .
- ۵- استاد مطهری ، مرتضی / ۱۳۷۱ / تعلیم و تربیت در اسلام / انتشارات صدرا / چاپ بیستم.
- ۶- آیت الله مکارم شیرازی ، ناصر / تفسیر نمونه / ج ۱۶ و ۱۴ / انتشارات دارالکتب الاسلامیه / چاپ هشتم .
- ۷- دکتر رسائی نیا ، ناصر / ۱۳۷۹ / حقوق خانواده / انتشارات بهینه / چاپ اول .
- ۸- ناطقی ، محمد تقی / ۱۳۷۷ / در پرتو ولایت / نشر سایه / چاپ اول .
- ۹- دکتر بهشتی ، محمد حسین / دکتر باهنر ، محمد جواد / دکتر گلزاده غفوری ، علی / شناخت اسلام / دفتر نشر فرهنگ اسلامی .
- ۱۰- دکتر فیض ، علیرضا / ۱۳۷۸ / مبادی فقه و اصول / انتشارات دانشگاه تهران / چاپ نهم .
- ۱۱- نصری ، عبدالله / ۱۳۶۱ / مبانی انسان شناسی در قرآن / انتشارات بنیاد / چاپ اول .
- ۱۲- عبدالباقی ، فواد / ۱۳۶۹ / المعجم المفهرس / انتشارات اسماعیلیان / چاپ نهم .
- ۱۳- الشیخ الحر العاملی ، محمد بن الحسن / وسائل الشیعه / ج ۱۵ و ۱۴ / دار احیاء التراث العربی .